

amiben melegvizes tömlő volt. Szemmel láthatólag tetszett a Mesternek ez az egész készülődés. Szerencsén, jó hangulatban Szentgyörgyre is értünk. Itt Keresztes ügyvéd lakásán rendeztek be neki kényelmes, meleg szállást, a szállásadó azonban garzonember volt, s így mitőlünk kapta a Mester az ellátást.

Kezdetben édesapám járt le nap nap után illusztris betegéhez, ki eleinte nagyon levert, hangtalan volt. Aztán kiderült, hogy ez nemcsak a betegségével járt együtt, hanem nyomasztólag hatott reá a lemondott hangverseny-körút is, s amint homályosan emlékszem a turné rendezőjének követelőző-fenyegető viselkedése is, sőt aggasztotta az akkori, még távoli perspektívában lévő amerikai útja is.

De amint teltek a napok, mind erősebbnek érezte magát, s előbb kocsival, később gyalog mindennap felsétált mihozzánk, együtt megebédeltünk, majd egy kicsit lepihent, aztán vacsoráig olvasgatott, levelezett, fogadta vendégeit. Aztán kezdett ismét gyakorolni, - ez a zongoránk még ma is tulajdonomban van. Később már minden érdekelte, ami kis városunkban zenei életnek volt tekinthető. Próbált gyűjtögetni is, s akit csak lehetett, megénekeltetett. Ilyen körülmények között született meg a gondolat, hogy elutazása előtt Szentgyörgyön koncertet ad, a múzeum dísztermében, amit tőrhetően ki lehetett fűteni. A koncert műsora megtalálható az akkori „*Székelly Nép*” című újságban, viszont nincs benne az a sok ráadás, amit adnia kellett, sem annak a meleg fogadtatásnak a visszhangja, amivel a Mestert elbájolta a lázba jött hallgatóság. De az obligát bankett mégis elmaradt - a koncert kifárasztotta.

Bartók nyugodt beszédű, megfontolt, végtelenül szerény ember volt, s a vendéglátásért sem lelkendezett nagy szavakkal, de hogy jól érezte magát nálunk, az biztos. Az erre valló levele - sajnos - az idők forogtagában eltűnt, de kitűnik ez abból is, hogy csak akkor utazott el, amikor már feltétlenül mennie kellett. Aztán jött a búcsú, ismét préembe bugyoláltuk a vendéget, s az öreg Forddal bekocsiztunk - bukdácsoltunk - Brassóba, ahonnan aztán tovább utazott Pestre.

Eddig a történet. És most orvosi szemmel nézve: vajon nem pont ez a betegség volt-e fatális Bartókra nézve, ami azután maga után vonta későbbi szenvedéseit, betegségét és aránylag korai elhunytát? A magam részéről, tapasztalataim alapján, azt kell mondanom, hogy: igen. Ma már jól tudjuk, hogy ezek a súlyos vírusos fertőzések („spanyol”, „hongkongi”, stb.) sokkal alattomosabbak, mint általában hiszik. Rengeteg a közvetlen szövődmény (hallóideg-bénulás, here vagy petefészek gyulladás) és ezeken kívül igen sok a késői következmény is, mint például spondilatrózis. Bartók esetében azonban ma már nehéz lenne 1927-es influenzája és késői megbetegedéseit összefüggésbe hozni, ehhez több konkrét adatra lenne szükség. És nem szabad elfeledni azt a sok megerőltető munkát sem, amire körülményei és ambíciói hajszolták, sem azt a rengeteg lelki izgalmat, amire azt mondanám: stresszeket, amelyeket el kellett szenvednie, s amelyek egy olyan érzékeny lélek és fizikum számára, mint Bartók Béla, sorsdöntőek lehetnek.

*A szerző Dr. Fogolyán Kristóf fia
(Megjelent az Utunk, XXV. évf. 1971. 40. számában)*

* * *

Köszönetnyilvánítás

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület köszönettel nyugtázza *dr. Bokross Béláné, Issekutz Sarolta* 100 EUR adományát az erzsébetvárosi örmény katolikus templom javára, amelyet eljuttatunk a címzettnek. Ugyancsak megköszönjük *Király Placsintár Dorottya* 10 ezer Ft adományát, amelyet az Egyesület működése céljára adományozott.

Dr. Issekutz Sarolta elnök

* * *

Zsigmond Benedek

Örmény zenemű Bartók emlékére

Bartók születésének 125. évfordulójáról a Magyar Rádió hangversenysorozattal emlékezik meg. A Bartók Rádió „*Hommage á Bartók*” (Tiszteletadás Bartóknak) című koncertsorozatát *Lázár Eszter* szerkeszti. A Magyar Rádió felhívást tett közzé, amelyben a világ zeneszerzőit rövid darab megírására kérte. A számos kitűnő szerző műve azt bizonyítja, hogy „*Bartók életműve nemcsak példa, hanem máig is izgalmas kihívás: művészetéhez való viszony egyben állásfoglalás is a zenei múlttal és jövővel kapcsolatban.*” (*Lázár Eszter*) A sorozat szerkesztője arra kérte a szerzőket: nyilatkozzanak röviden Bartók zenéjéhez fűződő személyes viszonyukról.

2006. május 10-én különösen szép zenei élményben lehetett részünk a Rádió 6-os stúdiójában. Az este folyamán előadott művek alkotói között egy neves örmény zeneszerző is szerepelt: ***Vacse Saraffan***. Va-

cse Sarafjan már nem ismeretlen a magyar zenekedvelők számára. 2004 tavaszán egy dudukra (örmény népi fúvóshangszer) és zongorás trióra írott művét (A nap, a bor és az idő szele) hallhattuk ugyanott, a híres dudukművész, *Gevorg Dabaghjan* előadásában. A kortárs örmény zeneszerzők műveit akkor is Lá-zár Eszter szerkesztőnek köszönhetően, az ő válogatásában ismerhettük meg. 2005 januárjában, a Magyar Zeneművészeti Társaság által szervezett Minifesztiválon ismét megszólalt egy Sarafjan-alkotás (A felsejülő kamancsa), melynek egyik előadójaként maga a szerző is ellátogatott hazánkba.

A mostani estén Vacse Sarafjan *Offertorium* című, klarinétszólóra, fúvós- és ütős hangszerekre, vonós kamaraegyüttesre és zongorára írott művét hallhattuk. Az offertorium a gregorián énekművészet csúcspontját jelentő műfaj, a szó annyit tesz: „felajánlás”. Az örmény nyelvben a valakinek tiszteletére történő eseményeket jelöljük a növirvac szóval, melynek latin megfelelője: offertorium. A mélyen vallásos zeneszerző ezt a két jelentésárnyalatot ötvözte címadásában, amely beilleszkedik a szerző utóbbi évben követett latin címadási gyakorlatába. Jelen művét is a szerző a *Canticum Armenum* (Örmény Ének) című ciklus egyik darabjának szánja. A ciklus első darabját (*Canticum Gratosum*) 2005 őszén mutatták be New Yorkban.

Vacse Sarafjan *Offertorium* című művét a hangverseny leggazdagabb és legisztább áhítatot kifejező alkotásának találtam. A zenei alkotás nem hagyja lankadni a hallgató figyelmét: egy többrészes, több szereplős előkészítő rész után érkezünk el a mű csúcspontjáig, amely erejével, egyszerű fenségével és harmóniáival magával ragadja a hallgatót. Ezután lírai rész és mesterien megkomponált, elhalkuló, de nyitva maradó zárás következik. Vacse Sarafjan műve érzelmi-lírikus vallomás a Bartók iránti őszinte odaadásról és zenéjének egyetemes és örök jelentőségéről.

* * *

Jakabffy Tamás

Pünkösd küszöbén

Mi tagadás, a pünkösd ünnepének igazi tartalma és értelme még keresztények számára is kevésbé „fogható”, mint a két központi egyházi ünnepünké: a húsvété és a karácsonyé. Bár a hagyományos egyház és az egyházi közösségek mindenképp pirosbetűsként tartják számon a pünkösdt, a köztudatban érezhetően egyre homályosodik a jelentése, a népi „paraliturgiák” emléke hovatovább túlnövi, és vidékünkön, lássuk be, mindinkább a pünkösd-szombati csíksomlyói búcsújárással kapcsolódik össze, amely igen lazán kötődik a pünkösdi üzenet élményéhez és teologikumához - hiszen a hivatalos egyházi törekvések dacára is jószerével a nemzeti identitás szimbolikus megnyilatkozása, az unitáriusok részéről váltig sérelmezten a Tolvajos-tetői csetepaté emléknapja, illetve sajátos somlyói-ferences Mária-ünnep.

Ezért talán nem fölösleges belepillantánunk a pünkösd eredeti jelentésébe.

Nyilván nem hat az újdonság erejével, hogy a pünkösdek is ókori héber kiindulópontja van. A zsidó „pünkösd”, a Hetek ünnepe a gabona betakarításának kultikus napja, majd az évszázadok teltével - metaforikusan - a „lelki aratás” ünnepe volt. Ha az Egyiptomból való, Mózes vezette kivonulást közismerten húsvétkor (Niszán hónap 14-én) ünnepelték Izrael fiai, a Sínai-hegyi szövetségekötést - késői, csupán a Kr. u. 2. századból származó rabbinikus írások szerint - „pünkösdkor”. A Törvény két kőtáblájáról nevezetes történet azonban nem pusztán a korábbi, Noé-féle, majd ábrahám szövétségek megújítását, hanem - hitértelmezési perspektívából - a messiási ígélet előkészítését is jelenti. Ennek az ígéletnek a beteljesedését hozta az az esemény, amelyet egy jeles görög orvos, az evangélistaként számon tartott Lukács jegyzett le *Az apostolok cselekedeteinek* második részében valamikor az I. évszázad utolsó harmadában.

Az ismert bibliai pünkösd-történet kevésbé cselekményes, mint a jól „díszletezhető” karácsony és a kiválóan filmbe fogalmazható szenvedéstörténet és feltámadás. Az első pünkösd története „vékonyabb”, bár kétségkívül csodás jellegű. Az apostolok cselekedetei e részének is szinte a felét Péter nevezetes beszéde teszi ki. Szinte hihetetlen, hogy a pár bekezdésnyi epikus elbeszélésre teológiák egész rendszere épült rá, végső soron - számos egyéb bibliai hely értelmezése révén is - jelentős mértékben gazdagítva a Szentháromság-hitű kereszténység sajátos vallását. E rendszer lényege szerint az isteni személyekhez sajátos „munkamegosztás” rendelhető hozzá: az Atyaisten teremtette és létben tartja a világmindenséget, fia - a történeti Jézus, egyszersmind a hit Krisztusa - megtestesülésével, áldozati kínhalálával és feltámadásával „*tisztára mosta*” a gőgje miatt eladósodott emberiséget: a kettejük szeretetkapcsolataként értelmezett Lélek pedig vigasztalóként és megerősítőként áll mellettünk a végidők ítélete felé tartó utunkon.